

Další zprávy

Časopis pro pěstování matematiky, Vol. 85 (1960), No. 2, 256--262

Persistent URL: <http://dml.cz/dmlcz/108386>

Terms of use:

© Institute of Mathematics AS CR, 1960

Institute of Mathematics of the Academy of Sciences of the Czech Republic provides access to digitized documents strictly for personal use. Each copy of any part of this document must contain these *Terms of use*.

This paper has been digitized, optimized for electronic delivery and stamped with digital signature within the project *DML-CZ: The Czech Digital Mathematics Library* <http://project.dml.cz>

NÁVŠTĚVY ZAHRANIČNÍCH MATEMATIKŮ V ČSR

Ve dnech 10. a 11. prosince 1959 dlel v Praze na pozvání ČSAV člen Polské akademie nauk a profesor matematiky na varšavské universitě ANDRZEJ MOSTOWSKI, vynikající světový odborník v matematické logice. Zúčastnil se jako oponent obhajoby doktorské disertace doc. dr. LADISLAVA RIEGERA v MÚ ČSAV a měl rozhovory s pražskými matematicky. Neodkladné povinnosti jej přinutily odecestovat hned 11. XII. zpět do Varšavy, aniž bylo možno uspořádat jeho přednášku, která by se jistě setkala se zájmem širšího kruhu našich matematiků. Doufáme, že tato první návštěva prof. Mostowského v Praze zdaleka není poslední a že k jeho přednáškám u nás brzy dojde.

*

Ve dnech 10. listopadu až 10. prosince 1959 dleli v Československu na studijním pobytu mladí polští matematici, vědečtí pracovníci Polské akademie věd dr. STANISLAW BALCERZYK z Toruně a Mg. JERZY BATTEK z Wrocławu.

Dr. Balcerzyk se zabývá teorií grup. V Praze navštívil Matematický ústav ČSAV a matematicko-fyzikální fakultu KU a na algebraickém semináři na matematicko-fyzikální fakultě referoval o polských pracích z teorie grup. Polský host navštívil též přírodovědeckou fakultu MU v Brně a Slovenskou akademii věd v Bratislavě. V Brně besedoval s pracovníky katedry matematiky přírodovědecké fakulty MU o svých pracích, v Bratislavě referoval o grupách funkcí definovaných na Boolových algebrách.

Mg. Batték se zajímá o aplikace matematické statistiky, zvláště v dendrometrii. Za svého pobytu navštívil Matematický ústav ČSAV, matematicko-fyzikální fakultu KU, Výzkumný ústav matematických strojů, Ústav teorie informace a automatizace, Výzkumný ústav tepelné techniky, Lesnickou fakultu v Praze i v Brně a další ústavy. Zúčastnil se též semináře o lineárním programování na matematicko-fyzikální fakultě KU, kde také přednesl referát o výsledcích wrocławského semináře o lineárním programování.

Oba hosté si též prohlédli pražské historické památky a navštívili Karlovy Vary.

*

V listopadu a prosinci 1959 byl na šestitýdenním pobytu na katedře matematické statistiky matematicko-fyzikální fakulty KU v Praze HORST GOETZE, asistent Institutu pro matematickou statistiku (specialisace ekonomické matematiky) na Universitě Karla Marxe v Lipsku.

V tomto oddělení je hlavním cílem vyškolit posluchače institutu především v solidních základech matematiky, matematické statistiky a aplikované matematiky, a pokud jde o aplikace, s ohledem na uplatnění v ekonomii, správě a výzkumu.

Pobytem v ČSR chtěl s. Goetze získat informace o zdejších způsobu a rozsahu aplikací matematické statistiky v různých oblastech. Proto navštívil řadu matematických středisek a s jejich pracovníky si vyměnil zkušenosti. Zejména pak se zajímal o problematiku, která se řeší metodami matematické statistiky v oblasti našeho hospodářství. Sám pak přednesl v matematické obci pražské přednášku „O aplikacích maticového počtu v materiálním plánování“ a na katedře matematické statistiky mat. fys. fakulty referát „O dynamickém programování“ a v semináři při této katedře „Poznámku k dopravnímu problému“.

Pobyť s. Goetze umožnil navázat další soudružská přátelství mezi matematiky z ČSR a z NDR.

*

V listopadu a prosinci 1959 byl opět v ČSR vědecký pracovník I. matematického ústavu Humboldtovy university v Berlíně dr. KLAUS MATTHES. Navštívil v Praze četná matematická pracoviště a pokračoval v rozhovorech s mnohými československými matematiky. Dne 2. prosince proslovil v JČMF na matematicko fyzikální fakultě KU přednášku „O některých vlastnostech regularity polouspořádaných vektorových prostorů“ spojenou s živou diskusí.

Redakce

NÁVŠTĚVA NĚMECKÝCH MATEMATIKŮ V PRAZE

V rámci týdne přátelství Humboldtovy university v Berlíně a Karlovy university v Praze ve dnech 14. až 21. listopadu 1959 přijeli k nám dva významní matematici: rektor HU prof. dr. KURT SCHRÖDER a prof. HANS REICHARDT. Prof. Schröder přednášel na slavnostním zahájení 14. 11. o společenských úkolech v boji o socialistickou universitu, prof. Reichardt měl 16. 11. v matematické obci pražské přednášku na téma „Podprostory Riemannových prostorů“, dále 19. 11. přednášel o vlnové rovnici a podmínkách vyzářování. V Kulturním a informačním středisku NDR se 18. 11. konala jeho populární přednáška o užití matematiky v teorii meziplanetárních letů. Mimo své přednášky měli oba hosté četné diskuse s našimi matematiky, kteří je informovali o svých výsledcích.

Alois Švec, Praha

MEZINÁRODNÍ KONFERENCE O ZPRACOVÁNÍ INFORMACÍ V PAŘÍŽI

Mezinárodní konference o zpracování informací se konala v Paříži ve dnech 15. až 20. června 1959. Konferenci uspořádala organizace UNESCO, která též dala k dispozici zasedací sály ve své nové budově i administrativní aparát k řízení této vskutku obrovité konference — vždy počet účastníků se blížil dvěma tisícům. Z Československa byli přítomni čtyři účastníci: inž. JIŘÍ KRÝŽE (vedoucí delegace), inž. ZDENĚK FIXA, inž. MILOSLAV MARTÍNEK a dr. JIŘÍ NĚDOMA. Presidentem konference byl prof. HOWARD H. AIKEN (USA), na přípravě se podíleli odborníci z Belgie, Francie, Itálie, Japonska, SSSR, Švédska, Velké Británie a USA.

Přednášky byly rozvrženy do skupin podle tematiky a konaly se buď na hlavních zasedáních (vždy jedno dopoledne a jedno odpoledne) nebo na symposiích, která se konala vždy odpoledne paralelně s hlavním zasedáním. Většinou probíhala současně dvě různá symposia. Přednášky, především na hlavním zasedání, byly překládány tlumočnický UNESCO, takže každou přednášku si mohl účastník vyslechnout v ruštině, francouzštině nebo angličtině. Všichni účastníci dostali před zahájením konference rozmnožené texty referátů, přednesených na hlavním zasedání a program všech přednášek. Po dobu konference vycházel cyklostylovaný bulletin, který též informoval o programu spojeném s konferencí (návštěva továrny na gobeliny atd.). Je patrné, že konference byla výborně připravena, přesto však se zdá, že počet účastníků byl příliš velký, než aby bylo možno rozvinout diskuse k jednotlivým referátům.

Konference byla zahájena v pondělí dopoledne 15. června slavnostním způsobem na Sorboně. Od pondělka odpoledne pak konference probíhala v budově UNESCO. Vzhledem k velkému počtu referátů lze zde podat jen velice stručný přehled tematických skupin, do nichž byly jednotlivé referáty rozvrženy.

Metody numerických výpočtů. Tomuto tematiku byla vyhrazena dvě hlavní zasedání; jedno bylo věnováno problematice chyb a aproximací, především při řešení diferenciálních rovnic

číslicovými počítačemi stroji, druhé se zabývalo otázkami řešení parciálních diferenciálních rovnic, částečně též lineárním programováním. Do této skupiny můžeme zahrnout též tato symposia: „O numerické analýze na počítačích strojích“, „O metodách řešení lineárních systémů“ a „O lineárním programování“.

Logická struktura číslicových strojů. Celkem tři hlavní zasedání. Značná část referátů se týkala metod urychlení práce počítačích strojů. Vedle toho otázkám logické struktury byla věnována tři symposia, z nichž jedno bylo zaměřeno na malé stroje a jedno na velmi rychlé počítače. Příbuznou problematikou se zabývalo symposium o velmi velkých pamětech počítačích strojů.

Čteci a učící se stroje. Tři hlavní zasedání. V prvním byly přečteny referáty o systémech čtecích strojů (čtení psaných a tištěných číslic). Druhé zasedání se týkalo programů pro automatické důkazy matematických vět, třetí zasedání bylo pak věnováno strojům, které se učí, tj. mění své programy podle získané „zkušenosti“.

Společný symbolický jazyk pro číslicové stroje. Jedná se o problém symbolického jazyka vhodného pro přehledné vyjádření programů pro počítačací stroje. Související s tím otázkou automatického programování bylo věnováno jedno symposium.

Automatický překlad jazyků. Touto otázkou se zabývalo jedno hlavní zasedání a jedno symposium.

Pro úplnost uvedme ještě temata dosud neuvedených symposií: „Vztah mezi číslicovými a analogovými výpočty“, „Zjištění a opravy chyb“ (tj. náhodných chyb, vzniklých nesprávnou činností stroje).

Závěrečné odpoledne bylo věnováno zasedání o technikách počítačích strojů budoucnosti. Byly předneseny referáty o technice tenkých magnetických filmů, parametronů, kryotronů a o mikrovlnné technice. V závěrečném slovu prof. Aiken připomněl, že na konferenci chyběla problematika malých počítačích strojů, určených pro řízení obráběcích strojů, která podle jeho názoru je v dnešní době značně významná.

S konferencí byl spojen ještě další program, který probíhal v době konání konference. Byly to jednak večerní přednášky, týkající se problematiky počítačích strojů, jednak exkurze do závodů vyrábějících tyto stroje (např. továrna BULL) a exkurze do výpočtového střediska firmy IBM.

V době konference proběhla též jednání některých mezinárodních organizací (jako např. Mezinárodního výpočtového střediska).

Do 23. června trvala výstava počítačích strojů, nazvaná „Auto-math 59“, uspořádaná v budově Grand-Palais. Na výstavě předváděly firmy z Francie, Japonska, USA, Německa a dalších států buď celé menší počítačací stroje nebo jejich části (vstupní a výstupní jednotky, magnetofonové paměti apod.). Rovněž na této výstavě byly uspořádány po skončení hlavní konference přednášky, kde odborníci z jednotlivých podniků hovořili o strojích vyráběných jejich firmou. Tyto přednášky trvaly po dva dny.

Je patrné, že program konference a ostatních připojených podniků byl tak obsáhlý a překrýval se natolik, že jednotlivci nebylo možno sledovat průběh konference v celém rozsahu. Sborník obsahující proslovené přednášky a diskusní příspěvky vyjde v nakladatelství R. Oldenbourg Verlag v Mnichově.

Jiří Nedoma, Praha

CELOSTÁTNÍ KONFERENCE O NOMOGRAFII

Ve dnech 7. až 9. září 1959 se konala v Praze celostátní konference o nomografii, organizovaná katedrou matematiky a deskriptivní geometrie zeměměřické fakulty na Českém vysokém učení technickém ve spolupráci s Jednotou čsl. matematiků a fysiků.

Konference se účastnilo přes 200 zájemců z praxe, výzkumných ústavů a škol z celé republiky a 19 účastníků ze zahraničí. Bylo prosloveno 14 přednášek v plénu a 22 referátů ve třech sekcích, které probíhaly souběžně. Tři ze zahraničních účastníků přednesli plenární přednášky: akademik M. V. PENTKOVSKIJ z Alma Aty, tvůrce moderních efektivních metod v nomografii, G. S. CHOVANSKIJ, pracovník Akademie věd v Moskvě, a prof. E. OTTO z varšavské polytechniky; pak dva referáty v sekcích: doc. G. PETROV a doc. S. CHRISTOV ze Sofie.

V prostorách konferenčního jednání byla instalována rozsáhlá výstava (na 24 panelech a v 8 vitrinách) demonstrující širokou aplikační oblast nomografie v různých druzích činnosti, kde se užívá výpočtů.

Přednášky a referáty proslovené na konferenci budou vydány ve sborníku. Podrobnější zpráva a závěrečné usnesení je publikováno v časopise „Pokroky matematiky, fyziky a astronomie“ 5 (1960), 216—218.

Václav Pleskot, Praha

KOLOKVIUM O MECHANICE V BUKUREŠTI

Ve dnech 25. až 29. října 1959 konalo se v Bukurešti kolokvium mechaniky za mezinárodní účasti. Jednání kolokvia probíhalo v plénu a ve čtyřech sekcích: obecná mechanika, mechanika tekutin, mechanika deformovatelného tělesa a výuka mechaniky.

Celkem bylo předneseno přes 70 referátů. Kolokvium ukázalo prudký vzrůst úrovně teoretické mechaniky v RLR. Za charakteristické pro tento stav lze považovat velkou pozornost, která je věnována mechanice na matematických fakultách vysokých škol a zájem aktivních matematiků o problémy mechaniky, jakož i pozornost, která je věnována problematice výuky mechaniky na matematických fakultách.

Ivo Babuška, Praha

CELOSTÁTNÍ KONFERENCE O ELEMENTÁRNÍ MATEMATICE V BRNĚ

Ve dnech 30. listopadu až 2. prosince 1959 konala se v Brně celostátní konference o elementární matematice, již se zúčastnilo víc než 100 československých matematiků z různých matematických pracovišť z celé republiky. Tuto konferenci uspořádala Jednota čsl. matematiků a fyziků a o její zdařilý průběh se postarala brněnská pobočka JČMF.

Program konference byl takovýto:

Dne 30. XI. 1959: Konferenci zahájil prof. dr. K. KOUTSKÝ přivítáním všech přítomných, zvláště členů předsednictva Ústředního výboru JČMF — akademika VL. KOŘÍNKA a doc. dr. M. HARANTA.

Po proslovu akademika Vl. Kořínka o účelu konference a po zvolení předsedajících pro jednotlivé půldny jednání byly prosloveny tyto přednášky (hodinové):

K. Koutský, Brno: Co je elementární matematika.

F. Balada, Brno: Z dějin elementární matematiky.

M. Sekanina, Brno: O rozložení množin v euklidovských prostorech.

Referáty (čtvrthodinové): *E. Jucovič*, Prešov: Niektoré umiestenia na guľovej ploche. — *Z. Dlouhý*, Praha: O jednom řešení isoperimetrického problému. — *J. Šimek*, Olomouc: Některé konstrukce kuželoseček odvozené z prostoru. — *V. Čech*, Most: Konstrukce pravítkem se dvěma příkými hranami. — *J. Kůst*, Plzeň: Parketová úloha sférické geometrie. — *J. Josífko*, Opava: Desarguesovské konfigurace odvozené pomocí E_4 .

Dne 1. XII. 1959 byly prosloveny tyto hodinové přednášky:

K. Čulík, Brno: Některé problémy z teorie grafů.

M. Fiedler, Praha: O některých vlastnostech čtyřstěnu a jejich zobecnění v n -rozměrném prostoru.

Referáty (čtvrt hodinové): *M. Sekanina*, Brno: O jedné větě z teorie grafů. — *K. Hruša*, Praha: Uspořádání přirozených čísel. — *V. Horák*, Brno: Rozklad čísla na prvočísla. — *J. Taisl*, Plzeň: Těleso o p^2 prvcích. — *J. Straka*, České Budějovice: O dělitelnosti celých čísel. — *J. Rosenberg*, Brno: Polosystémy z teorie čísel. — *J. Škrášek*, Brno: Dvě poznámky k řešení soustavy lineárních nehomogenních rovnic. — *K. Čulík*, Brno: Absolutní hodnota čtvercové matice. — *G. Černý*, Košice: Grafické umocňování a jeho souvislost s Fermatovou větou. — *Z. Nádeník*, Praha: O jednom zobecnění trojúhelníka. — *J. Holubář*, Praha: O některých geometrických vlastnostech klence. — *J. Brejcha*, Brno: Zobecnění Čechova problému pro prostorové mnohoúhelníky. — *V. Polák*, Brno: O jisté transformaci jednoduchých rovinných mnohoúhelníků. — *Š. Holář*, Brno: O rovinném určení ortocentrického čtyřstěnu. — *O. Kowalski*, Brno: O jistém operátoru na množině tříd podobných trojúhelníků. — *P. Vopěnka*, Praha: Množiny v rovině, které každá algebraická křivka protne v předepsaném počtu bodů. — *J. Šedivý*, Praha: Viditelnost útvarů v daném úhlu.

Dne 2. XII. 1959 byla proslovena přednáška (hodinová):

L. Kosmák, Brno: Konvexní tělesa.

Referáty (čtvrt hodinové): *V. Havel*, Brno: Ke geometrii čtvrtého harmonického bodu. — *P. Bartoš*, Zlaté Moravce: Perspektivné podobnosti v rovině. — *M. Menšík*, Praha: Stereofotogrametrie jako technická aplikace elementární geometrie. — *J. Vaněk*, Brno: O rovinném modelu euklidovského prostoru. — *V. Rádl*, Ústí n. L.: O stavebnicích modelech mnohostěnů a zborcených ploch.

Konference byla ukončena zhodnocením jejího průběhu i práce, která byla přitom vykonána, a projednáním resoluce, kterou připravila a navrhla příslušná komise.

(Podrobnou zprávu z jednání konference, obsah jednotlivých přednášek popř. referátů a text přijaté resoluce najde čtenář v příštím čísle časopisu Pokroky matematiky, fyziky a astronomie.)

Josef Holubář, Praha

ZPRÁVA O STUDIJNÍM POBYTU KARLA DRBOHLAVA V MAĎARSKU

Ve dnech 13. až 26. října 1959 jsem byl na studijním pobytu v Maďarské lidové demokratické republice. Ve snaze navázat osobní styk s maďarskými matematiky, zvláště algebraiky, studovat jejich vědeckou problematiku a seznámit se s výsledky jejich práce, navštívil jsem během svého pobytu řadu matematických pracovišť maďarských. Jmenovitě uvádím katedru algebry a teorie čísel Budapeštské university Eötvöse Loranda, Výzkumný ústav matematický při téže universitě, matematické ústavy universit v Szegedu a v Debrecenu a katedru matematiky Vysoké školy pedagogické v Szegedu. Zvláštní zájem jsem měl, mimo jiné, o získání informací o současném stavu bádání v otázkách souvisejících s větou Hajósovou v teorii grup. Kromě toho věnoval jsem velkou pozornost matematickým knihovnám a jejich vnitřní organizaci.

O vlastní vědecké práci a problémech, na nichž pracuji, referoval jsem před členy algebraického semináře prof. L. FUCHSE v Budapešti.

Karel Drbohlav, Praha

ZPRÁVA JAROSLAVA HÁJKA O POBYTU VE STOCKHOLMU

Na pozvání Ústavu matematické statistiky při Stockholmské universitě zúčastnil se CSc JAROSLAV HÁJEK semináře o výběru bodů z roviny, který se konal ve dnech 2. až 7. listopadu 1959 ve Stockholmu.

Vedoucím semináře byl prof. ULF GRENANDER a dalšími zahraničními účastníky byli prof. A. RÉNYI z Budapešti a Š. ZUBRZYCKI z Wrocławu. Seminář se zabýval stochastickým přístupem k problému jak z určité rovinné oblasti vybrat sít bodů tak, aby údaje zjištěné v těchto bodech dávaly co nejpřesnější odhad integrálu jisté (náhodné) funkce v této oblasti definované. Tento problém má četné aplikace, např. při zjišťování objemu dřeva v rozsáhlých lesních porostech, při zemědělských šetřeních, při zjišťování vlastností půdy a při geologickém průzkumu. Pro speciální typ korelační funkce vede problém k úloze o optimálním pokrytí oblasti daným počtem kruhů téhož poloměru.

J. Hájek na semináři přednesl své výsledky, které budou uveřejněny ve společné práci s T. DALENIUSEM (Stockholm) a Š. Zubrzyckim (Wrocław).

Jaroslav Hájek, Praha

ZPRÁVA O POBYTU RUDOLFA VÝBORNÉHO V POLSKU

Ve dnech 20. 11. až 10. 12. 1959 navštívil vědecký pracovník Matematického ústavu ČSAV R. VÝBORNÝ Polskou lidovou republiku. Ve Varšavě, Vratislavi a Krakově se sešel s pracovníky matematických ústavů, navštívil některé semináře a přednesl referáty na seminářích prof. W. POGORZELSKÉHO a prof. M. KRZYZANSKÉHO. V Krakově měl 8. 12. přednášku na téma „O regulárních a stabilních bodech rovnice pro vedení tepla“.

Redakce

OBHAJOBY DISERTAČNÍCH PRACÍ KANDIDÁTŮ VĚD

Na matematicko-fyzikální fakultě KU v Praze obhájili dne 26. listopadu 1959 disertační práce tito kandidáti fyzikálně-matematických věd: RNDr JOSEF BÍLÝ práci „O některých náhodných procházkách po simplexových mřížkových sítích“ a ZDENĚK FROLÍK práci „Zobecnění některých vlastností úplných metrických prostorů“.

Redakce

PŘEDNÁŠKY A DISKUSE POŘADANÉ JČMF A MATEMATICKÝM ÚSTAVEM ČSAV V PRAZE

- 28. 10. 1959. *Vladimír Malý*: O eliminaci vlivu počátečních hodnot při hodnocení biologických experimentů.
- 2. 11. 1959. *Z. Horský a Josef Smolka*: Naše astronomie a fyzika 1750—1790.
- 9. 11. 1959. *Alois Švec*: Zobecnění pojmu tenzoru.
- 16. 11. 1959. *Hans Reichardt* (Berlín): Teilräume Riemannscher Räume.
- 25. 11. 1959. *Horst Goetze* (Lipsko): Anwendung der Matrizenrechnung in der Materialplanung.
- 2. 12. 1959. *Klaus Matthes* (Berlín): O některých vlastnostech regularity polouspořádaných vektorových prostorů.

7. 12. 1959. *Irena Seidlerová*: Charakteristika období 1790—1860. Naše fyzika 1790 až 1860.
14. 12. 1959. *Miloš Ráb* (Brno): Oscilační vlastnosti integrálů diferenciální rovnice druhého řádu.

Redakce

Časopis pro pěstování matematiky, roč. 85 (1960). — Vydává Československá akademie věd v Nakladatelství ČSAV, Vodičkova 40, Praha 2. — Redakce: Matematický ústav Československé akademie věd, Praha 2, Žitná 25, telefon 241193. — Vychází čtvrtletně. — Roční předplatné Kčs 48,— Rbl 24,—, US \$ 6,—, £ stg 2,2,10, cena jednotlivého sešitu Kčs 12,—. Administrace: Poštovní novinový úřad, Praha 3, Jindřišská 14. — Rozšiřuje Poštovní novinová služba. Objednávky přijímá každý poštovní novinový úřad nebo doručovatel. — Tiskne Knihkisk, n. p., závod 05 (Prometheus), Praha VIII. tř. Rudé armády 171. — Vyšlo v květnu 1960 — A-15*01104

© by Nakladatelství Československé akademie věd 1960